

SV lausuntopyyntö VV

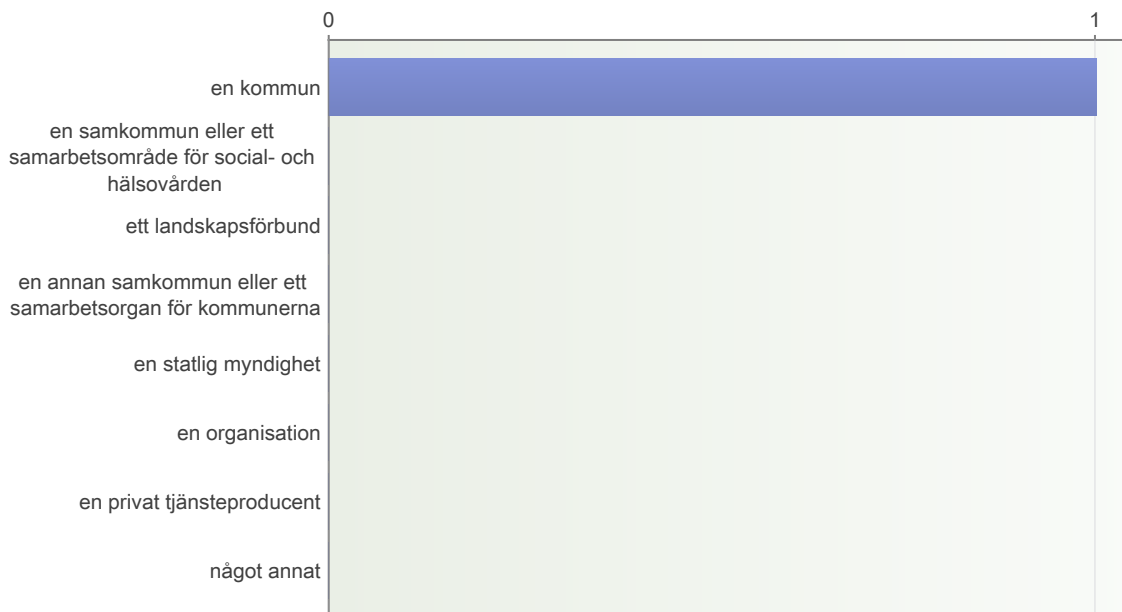
1. BAKGRUNDSINFORMATION

Vastaajien määrä: 1

Officiellt namn på den som svarar	Namn på den person som antecknat svaret	Kontaktuppgifter till den person som är ansvarig för svaret	Datum för när begäran om utlåtande behandlades i organet	Organets namn
Korsnäs kommun	Christina Båssar	christina.bassar@korsnas.fi	20.3.2017	Kommunstyrelsen § 59

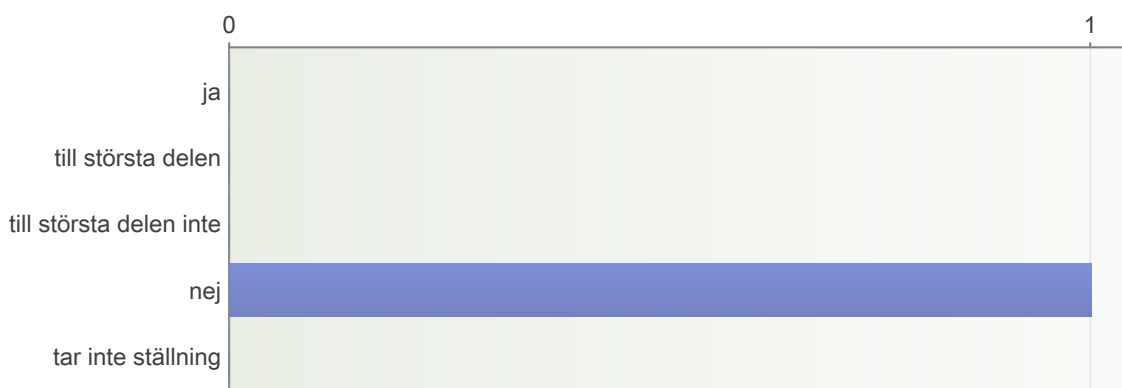
2. Är den svarande

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Kan man genom reformen minska hälso- och välfärdsskillnaderna bland befolkningen och göra tillgången till tjänster mer jämlik?

Vastaajien määrä: 1

4. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Valfriheten i sig medför inte att skillnaderna i hälso- och välfärden minskar. Risken är stor att en dåligt utarbetad modell för valfriheten ökar skillnaderna mer än minskar dem. Den modell som presenteras i lagutkastet behöver förenklas och förtydligas. Valfriheten borde införas stegvis, till exempel som pilotprojekt i något av landskapen och genom försök inom ramen för den nuvarande servicesedellagen, och resultaten av pågående försök borde utnyttjas.

Det föreslagna sättet att uppfylla valfriheten inom tjänsterna på basnivå och vissa tjänster på specialiserad nivå genom bolagiseringskyldighet och marknadsmekanismer står i konflikt med vård- och landskapsreformens ursprungliga mål om likabehandling, integrering av tjänsterna och mindre kostnader. Modellen begränsar rätten att bestämma hur tjänsterna ska produceras och rätten att styra tjänsterna som en helhet. Denna rätt hör i princip till organiseringsansvaret för tjänsterna och till självstyrelsen. Det är en stor utmaning att ha organiseringsansvaret och att integrera tjänsterna när tjänsterna på basnivå överförs på olika företags ansvar och styrs på marknadsbasis. Det innebär att serviceproduktionen splittras och att landskapen inte längre har makt att styra den. Inom de olika tjänsterna uppstår det nya gränssytor för kunderna. Trots splittringen kvarstår ansvaret för tjänsterna hos landskapet. Om en privat serviceproducent misslyckas i sin serviceproduktion så har landskapet ansvaret för att klienten får sin service. I förlängningen kan det betyda att man med offentliga medel först upphandlar service och sedan hamnar att producera den själv ändå, då blir det dubbla kostnader. Genom det styrsystem som föreslås i lagutkastet är det i praktiken omöjligt att skapa en helhet som uppfyller målen för reformen och som ger möjlighet att hantera de strukturella riskerna i modellen.

Korsnäs kommun anser att också kommunerna bör få möjlighet att äga social- och hälsocentraler i bolagsform på lika villkor som andra aktörer. Det skulle framför allt gagna kunderna, men också de organiseringsansvariga landskapen, eftersom det skulle innebära fler seriösa alternativ i serviceproduktionen. Korsnäs kommun anser att boendeenheter för äldre och handikappade bör fortgå i kommunens regi, för att undvika att klienternas möjlighet till boende i sin hemkommun äventyras på något vis.

I Korsnäs kommuns inrättningar och verksamhetsställen finns kompetent personal som känner sina klienter och deras anhöriga, det utgör grunden för en mycket kvalitativ och god vård på klienternas modersmål, svenska och finska. Vi vill inte att personalens ställning och förmåner och pensioner ska försämrans eller att arbetssituationen ska kännas osäker på grund av att lagstiftningen påbjuder en bolagisering av verksamheten. Det faktum att utkastet till valfrihetslag är halvfärdigt gör det svårare att göra en helhetsbedömning av vård- och landskapsreformen i både denna och andra frågor. Motstridigheterna i lagtexten, till exempel i övergångsbestämmelserna, gör det ännu svårare att få en helhetsbild. Eftersom det är fråga om en exceptionellt stor reform med vittgående verkningar kan det inte anses korrekt att begära ett utlåtande om en halvfärdig helhet.

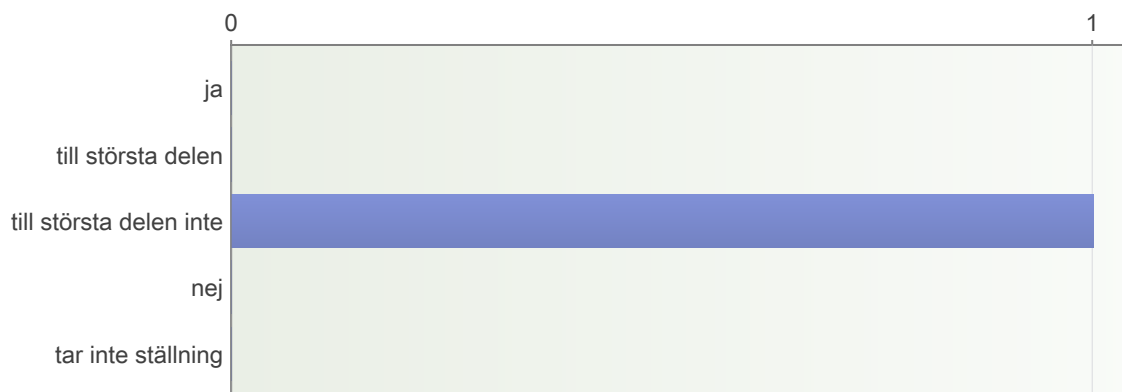
Ojämlighet bland befolkningen har många dimensioner: det finns ojämlikhet i utbildning, arbete och arbetsförhållanden, inkomster och andra sociala faktorer och ojämlikhet i den geografiska tillgången till tjänster. Syftet med utvidgad valfrihet är att stärka framför allt tjänsterna på basnivå och trygga möjligheterna för invånarna att snabbare få vård och tillgång till tjänster. Tyvärr kanske det inte är möjligt att få olika aktörer att erbjuda de behövliga tjänsterna på orter med mindre befolkningsunderlag. Risken är uppenbar att konkurrensen om klienterna ökar på centralorten dit då även den offentliga serviceproduktionen går in för konkurrensen och så blir servicen åsidosatt på mindre orter. Det kan inte avses göra servicetillgången mera jämlik eller minska på hälso- och välfärdsskillnaderna.

De villkor som ställs på serviceproducenterna och på producenternas finansiering är avgörande för om det uppstår ett serviceutbud också på glest befolkade områden. Man kan anta att direktvalstjänsterna,

betalsedeltjänsterna och kundsedeltjänsterna kommer att koncentreras till stadsregionerna. Det är ännu helt oklart hur landskapets servicebolag ska byggas till en affärsmässigt konkurrerande serviceproducent.

5. 2. Främjar reformen på ett ändamålsenligt sätt kundens möjligheter att påverka sina egna tjänster?

Vastaajien määrä: 1

6. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- De kundgrupper som redan i dag använder sig av valmöjligheterna i vården kommer att vara väl insatt i hur det nya systemet fungerar och snabba att påverka sina tjänster, dessa utgör dock bara en liten del av användningen. Den stora mängden kommer inte att vara beredd att påverka och risken är stor med den pressade tidtabellen att en hel mängd felval görs av klienter. Oklart är också om reformen förbättrar påverkningmöjligheterna på ett ändamålsenligt sätt som alltid har en positiv inverkan på kundens hälsa och välmående. Oron gäller särskilt kunder som använder flera olika social- och hälsovårdstjänster och specialgrupper, såsom klienter inom missbrukar- och mentalvården eller barnskyddet. Deras förmåga att orientera sig i servicesystemet och använda betalsedlar, kundsedlar och personliga budgetar kan vara begränsad.

Kundens möjligheter att påverka sina egna tjänster kommer att uppfyllas framför allt på områden där det finns valmöjligheter. Det är ändå viktigt att notera att den föreslagna valfrihetsmodellen är invecklad och svår att överblicka. På grund av social- och hälsovårdstjänsternas natur har klienterna och patienterna inte alltid tillräcklig information att basera sitt val på. Det finns en risk för att valfriheten leder till oändamålsenliga val.

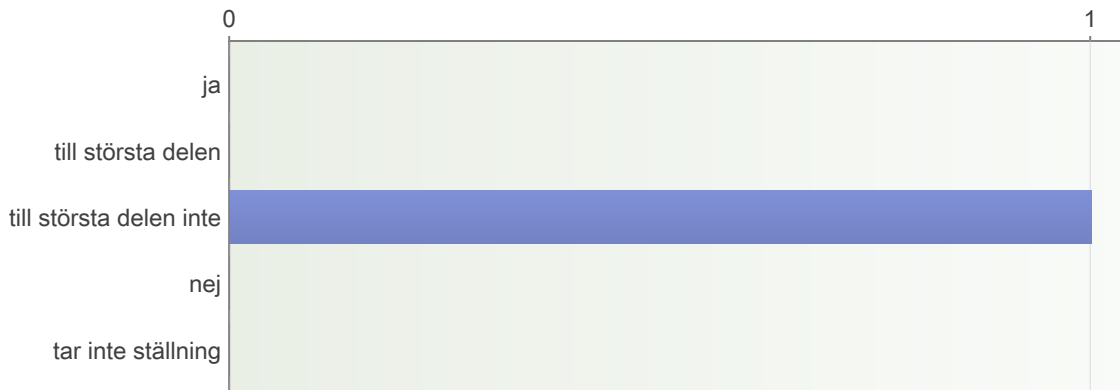
I lagutkastet förblir det oklart vilka tjänster som omfattas av valfrihet och vilka som sköts av affärsverk. Förbudet för affärsverk att producera tjänster som omfattas av valfriheten kan splittra helheten av tjänster för kunden i stället för att förbättra den. Till exempel i fråga om serviceboende med heldygnsomsorg är det viktigt att de tjänster som ingår i de samlade direktvalstjänsterna tillhandahålls kunden i det boende där han eller hon vårdas. De olika boendeenheterna måste kunna fortgå med en långsiktig verksamhet för att trygga boendet för klienterna. Det lämpar sig inte att ha stora ändringar i utbudet av boendeenheter då de flesta söker och värdesätter en trygghet i vardagen och vi pratar om klienternas hem.

Lagutkastet utgår från att en kund som är missnöjd med de tjänster han eller hon får kan rösta med fötterna. I princip är det en bra utgångspunkt, men det kan uppstå problem i situationer där det inte finns några verkliga

alternativ till exempel på grund av långa avstånd. I sådana fall har kunderna små möjligheter att påverka tjänsterna.

7. 3. Ger reformen kunden tillräckliga möjligheter att anlita sådana tjänster som lämpar sig för kundens egen situation?

Vastaajien määrä: 1

8. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

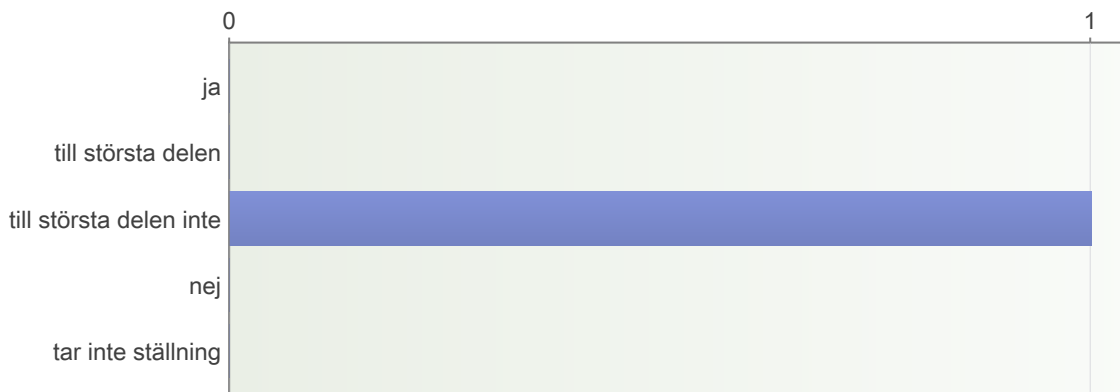
- Den föreslagna reformen ger större möjligheter att söka sig till olika tjänster. Om det finns ett utbud kan kunden välja ett alternativ som passar honom eller henne. Systemet är ändå väldigt komplicerat och för att få en lämplig tjänst måste kunden kunna bedöma sin situation och sitt servicebehov, jämföra de tillbudsstående alternativen och söka sig till tjänsten.

I Korsnäs kommun har kommunens serviceinrättningar gett en god och hemtrevlig service. Kommunens äldreboende har i olika omgångar fått emotta pris för sin goda omsorg. De lokala beslutsfattarna har under åren med varierande lagstiftning byggt en serviceinrättning som är specialanpassad för kommunens behov. För mera specialiserade tjänster har nejdens kommuner gemensamt byggt upp servicen tillsammans.

Uppbyggnaden tar hänsyn till den befolkningens mängd som utgör basen för verksamheten och om kundströmmarna splittras upp på olika bolag kan slutresultatet bli att en del av servicen som finns idag lokalt, inte mera finns att fås.

9. 4. Om kunden har omfattande servicebehov, ger reformen kunden möjlighet att få tjänster som är samordnade i enlighet med kundens behov?

Vastaajien määrä: 1

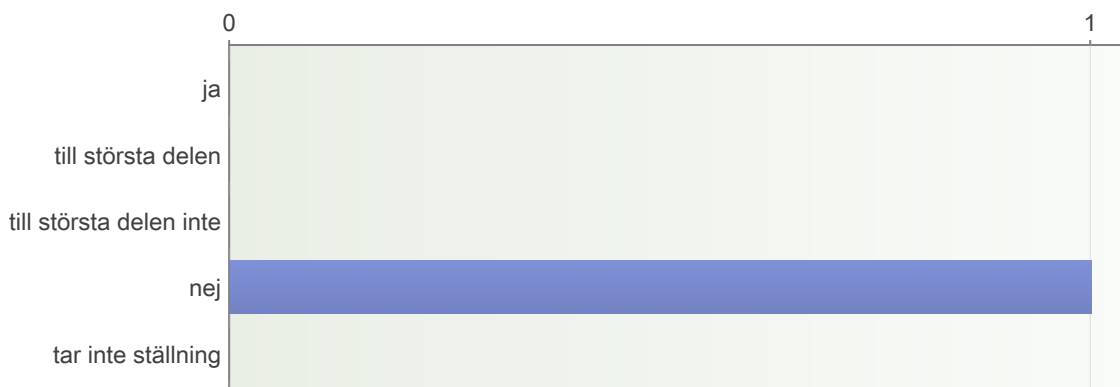
10. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Samordning av tjänsterna, dvs. integration, blir en stor utmaning om valfriheten genomförs på det föreslagna sättet. Enligt utkastet till lag om valfrihet inom social- och hälsovården ska landskapen se till att sådana kundgrupper och kunder som behöver tjänster som samordnats på bred basis identifieras, att tjänstekedjorna och tjänstehelheterna definieras och de olika producenterna utnyttjar den information som finns om en kund. Landskapens möjligheter att styra producenterna är begränsade och kräver många detaljerade avtal, övervakning av att avtalen följs och särskilda villkor för ersättningar till producenterna. Möjligheterna att följa upp servicekedjan och övervaka att den fungerar är begränsade bland annat då vårdkedjorna är långa och kunderna har flera överlappande och simultiga servicebehov. Betalsedelsystemet gör det ännu svårare att ha helheten under kontroll. Övervakningen av avtal och producenter skulle förutsätta mycket resurser av sakkunniga. Enbart uppbyggandet av ett IT system som ger tillgång till samtliga personuppgifter mellan samtliga belag och serviceproducenter kräver stora satsningar. Det bör även byggas upp ett ekonomisystem som kan hantera alla olika penningströmmar mellan producenterna, servicesedlar, personliga budgeter mm. Bara den praktiska hanteringen av de nya formerna av valfrihet och finansiering borde prövas i begränsad omfattning för att säkerställa patientsäkerheten innan lagstiftningen fastslås.

11. 5. Ger reformen tillräckliga förutsättningar för att uppnå målet om att bromsa upp kostnadsökningen med 3 miljarder euro?

Vastaajien määrä: 1

12. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

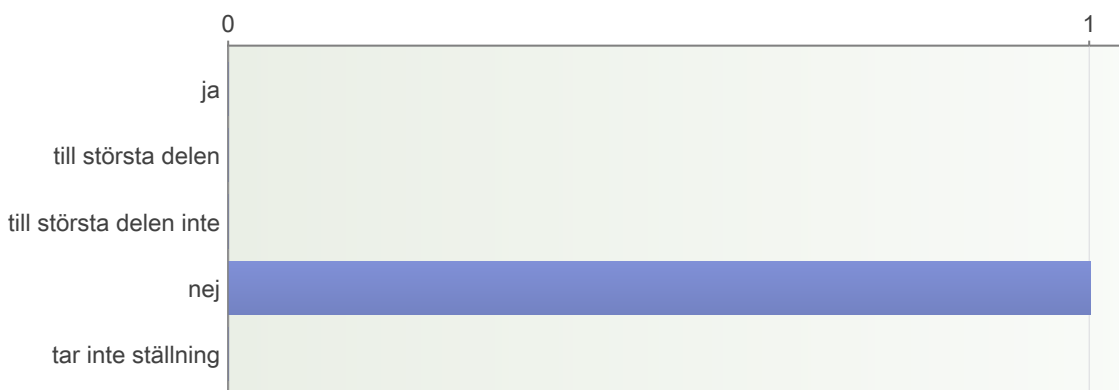
- Valfriheten i den föreslagna formen gör det svårare att uppnå målet om att bromsa upp kostnadsökningen. Det beror framför allt på att modellen begränsar landskapens rätt att besluta om hur tjänsterna ska produceras och deras möjligheter att styra tjänsterna som helhet. Dessutom riskerar kostnaderna att öka åtminstone på grund av tillhandahållarnas och producenternas ICT-investeringar, landskapens, deras affärsverks och producenternas administrativa uppgifter samt de nya elementen i valfrihetsmodellen, dvs. personliga budgetar och betalsedlar samt direktvalstjänsterna inom mun- och tandvården. De nya stora enheterna inom social- och hälsovården som ska bildas på landskapsnivå kommer att ha ett stort tryck på harmonisering av lönerna för sina anställda, vilket också innebär en höjning av kostnaderna. Det saknas helt en bedömning av hur stora dessa kostnader kan tänkas bli. Om grundproblemet kvarstår med brist på kompetenta läkare och tandläkare så kan en ökad bolagisering av verksamheten leda till ännu större konkurrens om kunnig arbetskraft och en löneglidning som ännu påför reformen tilläggs-kostnader.

Om kostnaderna ökar på grund av den utvidgade valfriheten men budgeten är fast, måste man kunna begränsa tjänsternas omfattning eller innehåll eller göra avkall på kvaliteten.

På längre sikt kan kostnadsökningen bromsas upp om konkurrensen ger produktionseffektivitet och lägre kostnader och medborgarna tar större ansvar och är delaktiga i sina tjänster. Beroende på de villkor som ställs på serviceproducenterna är det möjligt att innovationer ger upphov till mer kostnadseffektiva sätt att producera tjänster. Kostnadssparande innovationer kunde dock införas också utan valfrihetslagstiftningen. De största kostnadsbesparingarna uppstår genom servicehandledning och prioritering av tjänster och genom att minska på väntetider och rehabiliteringstider inom vården. För det krävs ändå ingen valfrihetslagstiftning.

13. 6. Förverkligas demokratin på ett tillräckligt sätt i lagförslaget? Om inte, hur kunde demokratin stärkas i lagförslaget?

Vastaajien määrä: 1

14. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Lagens bestämmelser om hur tjänsterna ska tillhandahållas försämrar i hög grad landskapets möjligheter att utöva självständig beslutanderätt och ger inte tillhandahållaren det spelrum som behövs. I lagutkastet ingår också 14 bemyndiganden att utfärda förordning, vilket gör det möjligt att kringskära självstyrelsen ytterligare.

Genom att via valfrihetslagstiftningen styra serviceproduktionen till affärsverk och bolagsformer som idag är rätt oprövade kort inom främst socialvården är risken att demokratin kringskärs kraftigt och den offentliga insynen och påverkningsmöjligheterna blir minimala.

Den modell som presenteras i lagutkastet behöver förenklas och förtydligas. Valfriheten borde införas stegvis och via försök. Det är inte befogat att frångå det nuvarande systemet med servicesedlar. Genom en utvidgad användning av servicesedlar och genom utnyttjande av resultaten från de pågående försöken skulle valfriheten kunna utökas på ett mer kontrollerat sätt. Landskapen borde få större möjligheter att besluta om vilka metoder de ska använda för att uppnå de föreslagna målen.

Demokratin skulle kunna stärkas genom att oskyldigheten att inom den utsatta tiden införa de föreslagna metoderna att tillhandahålla valfrihetstjänster slopas eller lindras
ominimikravet på 15 procents andel för kundsedlarna slopas
obemyndigandena att utfärda förordning slopas eller reduceras.

Demokratiska inflytandet för den språkliga minoritetsbefolkningen måste tryggas i lag på ett sätt som är reellt. Professor Olli Mäenpää konstaterar i sitt utlåtande 1.7.2016 bl.a. att "Skyldigheten som i grundlagens 17 § 2 mom. åläggs det allmänna att tillgodose den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningens samhälleliga behov enligt lika grunder kan även den förutsätta arrangemang som stödjer och stärker den svenskspråkiga befolkningens möjligheter till demokratisk påverkan när det är fråga om tillgodoseende av centrala sociala och kulturella rättigheter.

Grundlagsutskottet har med tanke på de språkliga rättigheterna som tryggas i 17 § i grundlagen ansett det adekvat bland annat med förslaget om en nämnd för minoritetens språk som ska finnas i alla social- och hälsovårdsområden som omfattar kommuner med olika språk eller tvåspråkiga kommuner samt i samkommuner med produktionsansvar (GrUU 67/2014 rs, s. 14)."

För att den språkliga minoriteten i landskapen ska få reella möjligheter att påverka, bör det i styrelsen i de tvåspråkiga landskapen finnas åtminstone en person som representerar det nationalspråk som är i minoritet i landskapet. Denna person bör vara ordförande eller medlem i social- och hälsovårdsnämnden och/eller minoritetsnämnden. Det här måste regleras i lagen.

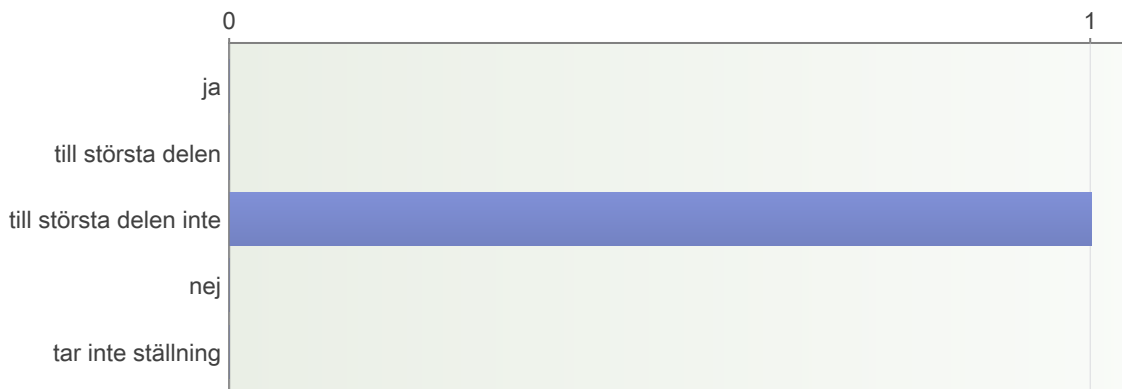
Lagförslaget och dess motiveringar måste kompletteras med hänvisningar till Europarådets referensramverk för regional demokrati (Council of Europe Reference Framework for Regional Democracy MCL-16(2009)11), särskilt med hänvisning till följande kompetensområden och skyldigheter:

- Landskapens skyldigheter i förhållande till bland annat språk ska vara tydligt angivna. Vi anser att skyldigheterna i förslaget inte är tillräckliga: de måste vara tydligt formulerade så att kompetensen motsvarar befolkningsgruppernas språkliga rättigheter enligt grundlagen. Vi anser att språket måste beaktas i landskapens allmänna syften, uppgifter, servicestrategier och servicelöften, samt så att minoriteten är garanterad i representation i kollektiva organ.
- Relationen mellan landskapen och kommunerna ska vara möjligast konfliktfri, men även så att kommunernas självstyrelse respekteras. Landskapen ska åläggas att samarbeta med kommunerna för att arbeta in invånarnas intresse och tillgodose deras behov.
- Landskapen måste ha tillräckliga resurser för sina uppgifter. Vi anser att landskapen ska ha beskattningsrätt

och rätt till låntagning på kreditmarknaderna för nödvändiga investeringar.

15. 7. Främjar reformen ändringen av verksamhetsätt och ibrukttagandet av nya serviceinnovationer som förbereder för framtidens utmaningar?

Vastaajien määrä: 1

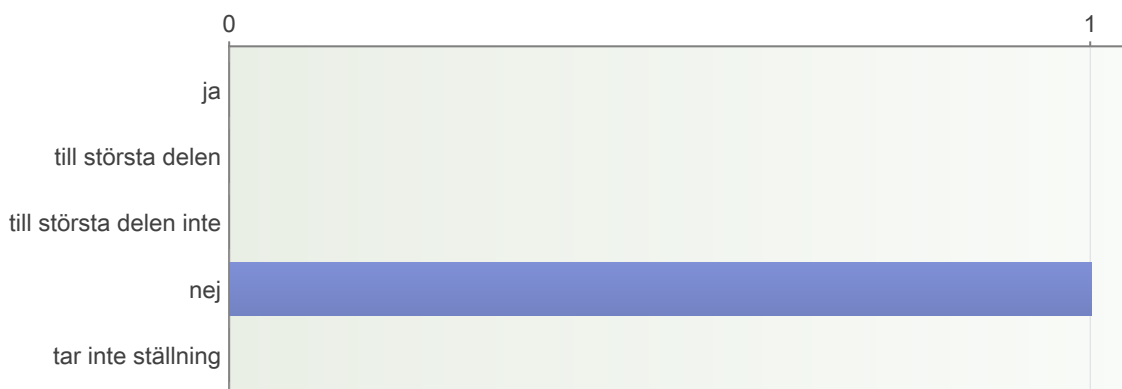
16. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Valfrihetsreformen ger möjlighet att införa nya verksamhetsformer och nya serviceinnovationer. Huruvida målet nås beror på hur modellen för ersättningar till producenterna ser ut och i vilken mån den sporrar till innovationer. Serviceinnovationer kan främjas genom att onödig och detaljerad reglering luckras upp. Detta kan genomföras också utan den oförutsägbarhet som valfrihetslagstiftningen för med sig.

17. 8. I 3 kap. i utkastet till lag om valfrihet inom social- och hälsovården föreslås bestämmelser om vilka social- och hälsotjänster som klienten direkt ska kunna välja. 8a. Är bestämmelserna om direktvalstjänster tillräckligt tydliga till den del det är fråga om vilka tjänster som hör till dem som omfattas av valfrihet och som ska bolagiseras och vilka som ska produceras av landskapets affärsverk?

Vastaajien määrä: 1

18. Om inte, på vilket sätt skulle det vara ändamålsenligt att fastställa de grunder på vilka landskapen bestämmer de tjänster på primärnivå och på utvidgad primärnivå som produceras vid social- och hälsocentralerna?

Ei vastauksia.

19. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

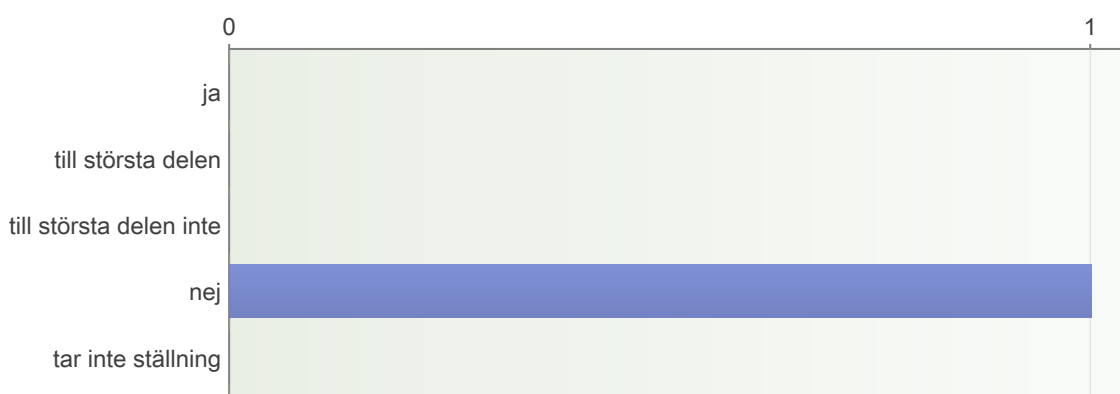
- Till den utvidgade basnivån föreslås höra sådana tjänster enligt 14 § 1 mom. i socialvårdslagen som klienterna behöver tillfälligt och kortvarigt. I fråga om de klienter som behöver social service är det ändå svårt att avgöra när en klient som söker sig till social- och hälsocentralen är i behov av tillfällig och kortvarig hjälp och när servicebehovet är långvarigt.

Social- och hälsocentralerna skulle ges rätt att fatta förvaltningsbeslut om dessa tjänster. Oklart är om social- och hälsocentralen skulle vara skyldig att ge kortvarig service också till klienter som fått sitt vårdbehov bedömt av landskapets affärsverk. En uppdelning av tjänsterna i kortvariga och tillfälliga respektive långvariga är oändamålsenligt och kan leda till att det uppstår överlappande servicestrukturer och att det tar lång tid att få den rätta hjälpen.

Bolagiseringstvävet för landskapen riskerar också att leda till splittring av servicekedjorna. Det vore därför bättre att hela den offentliga verksamheten är ordnad i en organisation, i affärsverket.

20. 8b. Säkerställer systemet med betalsedel tillräckliga styr- och påverkansmöjligheter för landskapet med tanke på organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

21. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I betalsedelssystemet kan landskapet inte bära sitt organiseringsansvar: landskapet har inga direkta möjligheter att styra eller påverka den aktör som producerar betalsedeltjänsterna. I fråga om direktvalstjänsterna kan landskapet enligt 31 § i lagförslaget ställa villkor på producenterna i fråga om tjänsternas kvalitet och tillgänglighet samt samordningen av dem. På producenterna av betalsedeltjänster kan landskapet däremot inte ställa sådana villkor.

22. 8c. Är social- och hälsocentralens rättigheter och skyldigheter föreskrivna på ett ändamålsenligt sätt i systemet med betalsedel?

Vastaajien määrä: 1

23. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Skyldigheten att utfärda betalsedlar kan påverka producenternas benägenhet att grunda social- och hälsocentraler. Betalsedlarna innebär större risker för producenterna av direktvalstjänster och höjer därmed det pris till vilket de är beredda att producera tjänsterna.

Enligt lagutkastet har social- och hälsocentralen det övergripande ansvaret för en kunds samlade tjänster och för tjänsternas kvalitet och genomslag också då kunden använder betalsedel. Social- och hälsocentralen ansvarar också för fel som producenten av betalsedeltjänster begått. Social- och hälsocentralen har ändå knappt några möjligheter att ingripa om till exempel kvalitetsbrister uppdagas i en betalsedeltjänst. Om helhetsansvaret splittras mellan affärsverket, landskapet och producenten av direktvalstjänster och betalsedeltjänster kan fördröjningar uppstå och integrationen av tjänster försämrats.

24. 8d. Ger systemet med betalsedel kunden tillräckliga möjligheter att påverka tillhandahållandet av de tjänster som kunden behöver?

Vastaajien määrä: 1

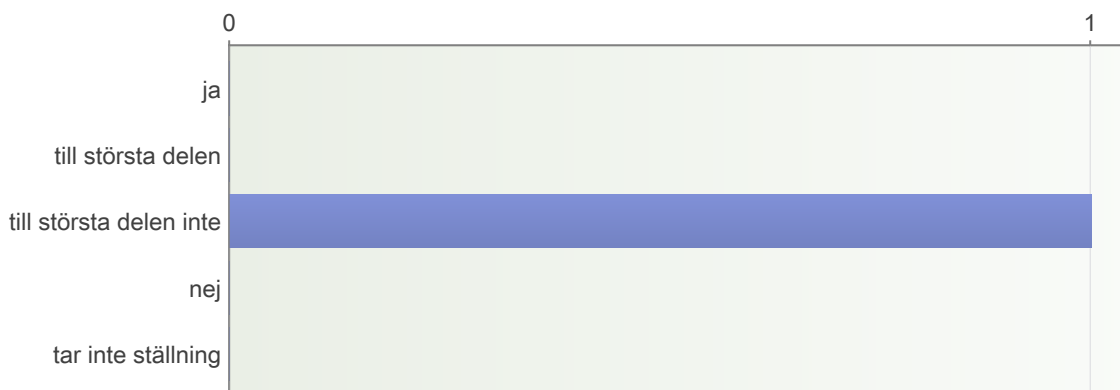
25. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I betalsedelsystemet kan kunden påverka hur de tjänster han eller hon behöver ska utföras, om kunden har tillräcklig kunskap om sin sjukdom eller sitt servicebehov, förmåga att bedöma olika servicealternativ, tillräcklig objektiv information om de tillbudsstående tjänsterna och deras kvalitet samt förmåga att göra val utifrån informationen. Risken är dock stor att för många kunder är så inte fallet. Utbudet kan också vara begränsat på grund av geografi eller befolkningsunderlag och då är det inte jämlikt.

26. 9. I 4 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om kundens möjligheter att välja landskapets affärsverk och dess verksamhetsställe. Ger bestämmelserna med tanke på målen med reformen kunden ändamålsenliga möjligheter att välja tjänsteproducent?

Vastaajien määrä: 1

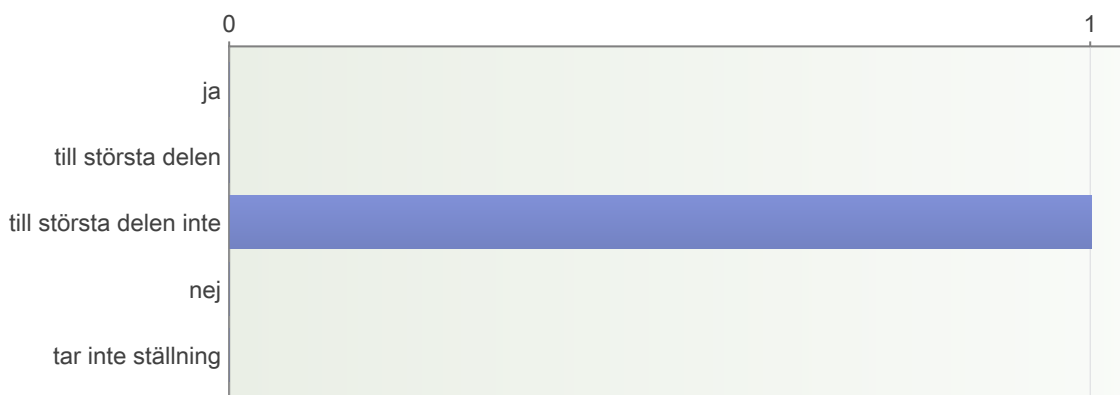
27. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Kunden har tillräckliga valmöjligheter, men det är inte till alla delar ändamålsenligt. Rätten att välja kan behöva begränsas i vissa situationer, till exempel när tillgången till tjänster inom barnskyddet eller missbrukar- och mentalvården fördröjs på grund av de val som kunden eller kundens anhöriga har gjort. I vissa fall kan servicen försämrats om kunden genom upprepade flyttningar mellan serviceproducenter till och med i värsta fall kan undgå adekvat vård.

28. 10. I 5 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om användning av kundsedel för att öka kundens valfrihet. 10a. Är bestämmelserna ändamålsenliga med tanke på kundens ställning och rättigheter?

Vastaajien määrä: 1

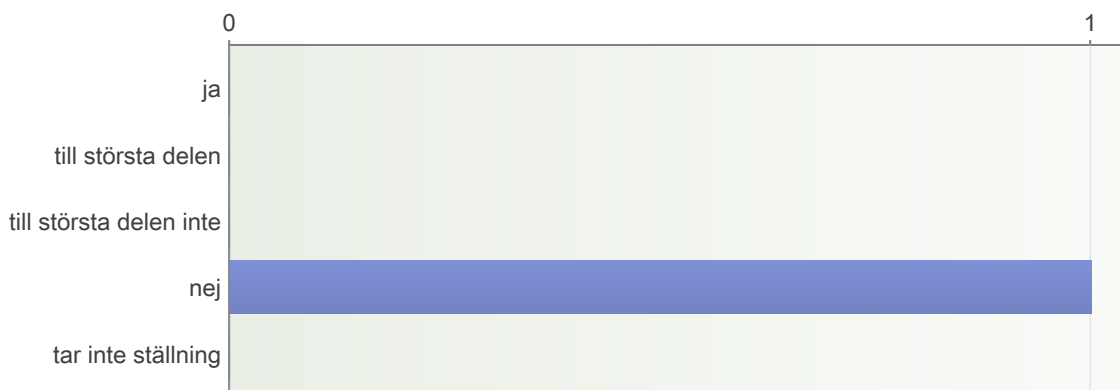
29. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Kundsedlar skulle öka kundernas valfrihet betydligt. Med tanke på kundens rättigheter är det ändå oklart hur de tjänster som kunden kan få med kundsedel fastställs, dvs. hur det säkerställs att kunden vet vilka tjänster han eller hon har rätt till. I systemet med servicesedlar bestämmer kommunen tjänsternas innehåll och fastställer kriterier som serviceproducenten måste uppfylla för att bli godkänd. Landskapet borde ha möjlighet att fastställa kriterier för producenterna av kundsedeltjänster.

30. 10b. Säkerställer systemet med kundsedel tillräckliga styr- och påverkansmöjligheter för landskapet med tanke på organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

31. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

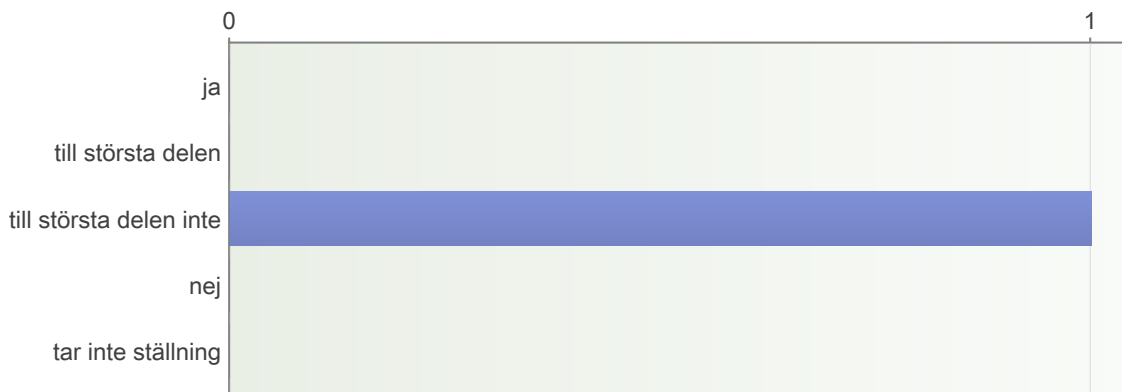
- Det är svårt att styra producenterna av kundsedeltjänster. Lagförslaget ger inte klarhet i de faktiska leverantörs- och underleverantörsförhållandena mellan landskapets affärsverk, landskapet, social- och hälsocentralerna och serviceproducenterna, som verkar med stöd av olika sedelsystem och avtal om köp av tjänster. Också landskapets faktiska styr- och påverkansmöjligheter är oklara.

Kundsedelsystemet leder till bolagisering av sjukhusfunktionerna och också vissa andra tjänster på specialiserad nivå. Detta är problematiskt med tanke på målen för reformen. Problematiskt med tanke på sparmålen är bolagens rätt att använda stödtjänster som tillhandahålls av landskapets affärsverk, till exempel bildiagnostik och laboratorietjänster, vilket är ett problem när man beaktar ändringarna i upphandlingslagen.

De regionala marknaderna kommer på många ställen att vara för smala/tunna för att ge upphov till tillräcklig konkurrens, utan ett landskapsalternativ. Det måste finnas ett offentligt ägt alternativ som konkurrerar med de privata också inom kundsedelsystemet, för att det inte ska uppstå privata monopol. Staten måste därför avstå från bolagiseringstvånget särskilt för tjänsterna som inte hör till direktvalet.

32. 10c. Är de begränsningar som gäller ibruktagandet av systemet med kundsedel och landskapets beslutsfattande tillräckliga och tryggar de genomförandet av kundens valfrihet?

Vastaajien määrä: 1

33. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Landskapens beslutsfattande föreslås bli kraftigt begränsat. Enligt 21 § i lagutkastet ska landskapet i tillräcklig utsträckning använda kundsedlar för att säkerställa att kundens valfrihet förverkligas i fråga om andra än direktvalstjänster. Enligt detaljmotiveringen ska kundsedlarnas andel av de totala kostnaderna för dessa tjänster vara minst 15 procent. Med tanke på landskapens självstyrelse och de olika förhållanden som råder i landskapen är det inte befogat att bestämma en fast miniminivå.

Kundsedlarna kommer antagligen att gälla främst specialiserade sjukvårdstjänster som redan nu omfattas av valfrihet på riksnivå i den offentliga hälso- och sjukvården. Kundsedlarna innebär att den offentliga specialiserade sjukvården i stor utsträckning måste bolagiseras.

34. 11. I 6 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om användning av en personlig budget för att öka kundens valfrihet. Ger bestämmelserna kunden möjlighet att påverka tillhandahållandet av de tjänster som kunden behöver?

Vastaajien määrä: 1

35. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- En personlig budget ger kunden omfattande möjligheter att få de tjänster han eller hon behöver. Systemet har ett brett tillämpningsområde och innebär omfattande förpliktelser för landskapet, som enligt förslaget ska införa systemet genast när lagen träder i kraft år 2019. Det skulle innebära en stor risk med tanke på kontinuiteten i tjänsterna och kostnaderna skulle kunna växa okontrollerat. Det skulle också krävas mycket personalresurser för samtidig bedömning av servicebehovet vid årsskiftet 2018/2019. Finland saknar erfarenhet av att använda personliga budgetar i stor skala. I andra länder där sådana införts har kostnaderna stigit. Det behövs flera försök för att problemen med modellen ska kunna rättas till. Vi saknar även ICT lösningar för ett dylikt system.

36. 12. I och med valfrihetslagstiftningen föreslås det att det till patientlagen och socialvårdens klientlag fogas ett nytt kapitel om assistans vid beslutsfattande (assisterat beslutsfattande). I valfrihetslagstiftningen ingår olika valmöjligheter för patienter och klienter, (bland annat direktvalstjänster, betalsedel, kundsedel och personlig budget). Kunderna kan behöva stöd när de gör val i dessa olika valsituationer. Är de bestämmelser som gäller assisterat beslutsfattande ändamålsenliga?

Vastaajien määrä: 1

37. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I förslaget om assisterat beslutsfattande ingår ingen konsekvensbedömning. I den fortsatta beredningen bör det göras en realistisk bedömning av kostnadseffekterna. Då den som utses för uppgiften inte får stå i anställnings- eller uppdragsförhållande till den som tillhandahåller eller producerar tjänsterna, kan tillgången till assisterande personer bli ett problem. I motiveringen till propositionen görs bedömningen att assisterat beslutsfattande kunde tillgodoses med hjälp av frivilliga insatser och genom samarbete mellan landskapen. Detta är dock orealistiskt. Det är fråga om en uppgift som kräver yrkeskunskap och som ofrånkomligen ger upphov till kostnader.

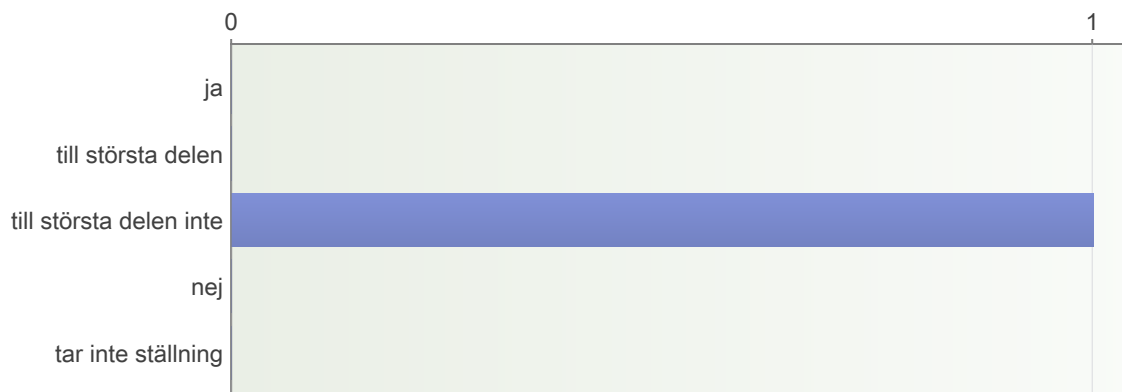
Assisterat beslutsfattande bör göras av personer i tjänsteförhållande och med ett juridiskt ansvar, konsekvenserna av felaktiga beslut bör utredas vidare.

Assisterat beslutsfattande är avsett för situationer där klienten eller patienten har svårt att förstå vilka alternativ som står till buds och vilka verkningar de har. Propositionen innehåller ingen bedömning av hur många

personer som skulle kunna tänkas behöva assisterat beslutsfattande. Åtminstone när den nya lagstiftningen om valfrihet träder i kraft kan behovet antas vara stort.

38. 13. I 7 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om förfaranden för godkännande av och avtal med tjänsteproducenterna. 13a. Är bestämmelserna om förfarandena för godkännande ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

39. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Förfarandena för godkännande av och avtal med tjänsteproducenterna medför mycket administrativt arbete för landskapen och kräver nytt slags avtalsrättsligt kunnande och mycket sakkunnigresurser.

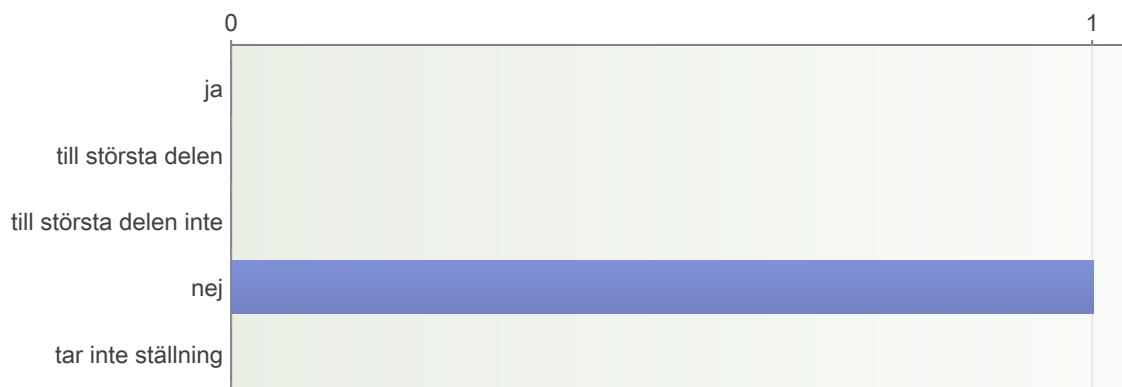
I 30 § språket för direktvalstjänster måste skyldigheterna utformas så att jämlikheten mellan nationalspråken garanteras. Formuleringen om att det är kommunens språkliga status som avgör direktvalsproducentens skyldigheter är inte acceptabel, eftersom det är landskapen som har anordnaransvaret och invånarna i landskapet ska behandlas på enhanda grunder. Det undantagsförfarande som föreslås, som möjliggör undantag från tvåspråkigheten efter grundliga utredningar och överklagningsbara beslut av landskapet, är acceptabelt.

Det förslag som förelåg i utkastet 21.12.2016 i dåvarande § 26 var bättre formulerat och beaktade jämlikheten mellan nationalspråken på ett bättre sätt: "Kaksikielisessä maakunnassa palvelut on tuotettava suomen ja ruotsin kielellä".

I bolagiserade verksamheter är det viktigt att staten och landskapen ser till att språklagen följs.

40. 13b. Är bestämmelserna om avtalsförfarandena ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

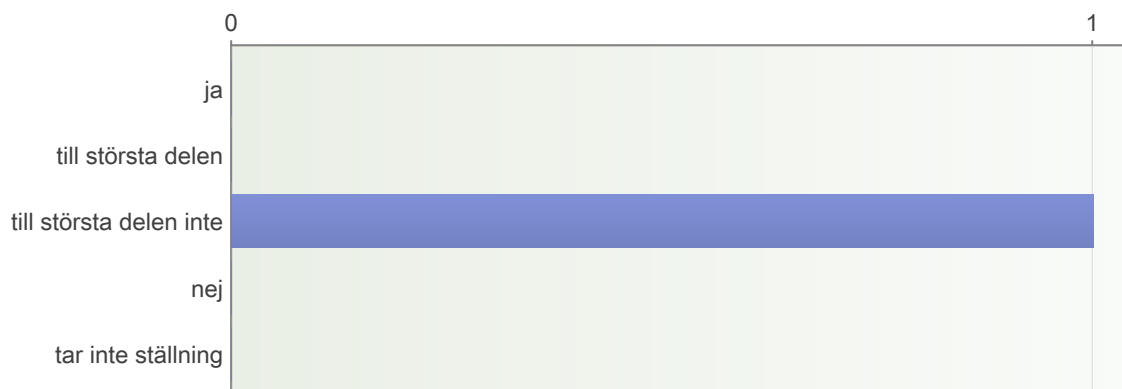
41. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Producenter som tillhandahåller tjänster mot betalsedel eller enligt personlig budget ingår inte avtal med producenten av direktvalstjänsten eller med landskapet. Därför är det mycket svårt att styra dem. Lagstiftningen borde möjliggöra en mekanism genom vilken ett landskap eller en producent för en direktvalstjänst kunde ingripa i verksamheten hos en producent som tillhandahåller tjänster enligt personlig budget eller mot betalsedel om landskapet eller producenten av direktvalstjänsten upptäcker kvalitativa eller andra brister i verksamheten.

42. 14. I 8 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om tjänsteproduktionen och producenternas förpliktelser. Är bestämmelserna ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

43. Fritt formulerade kommentarer.

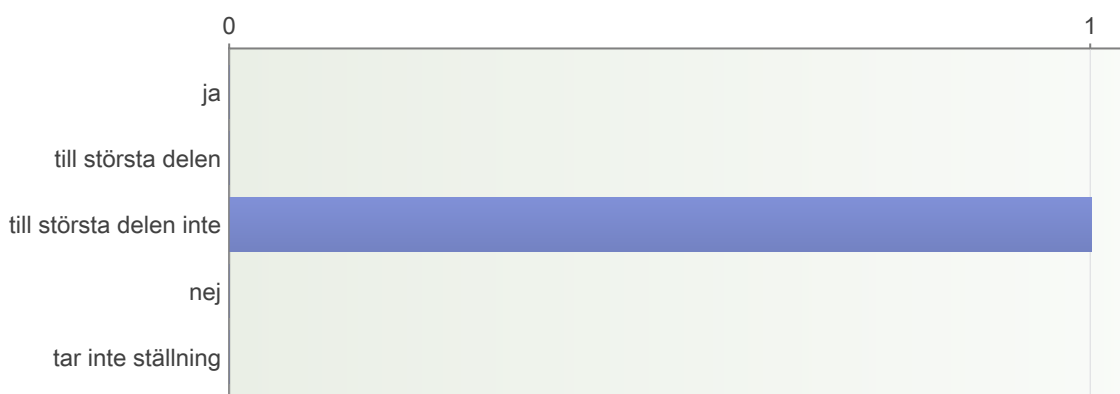
Vastaajien määrä: 1

- Korsnäs kommun understöder landskapens möjlighet att ställa villkor på producenterna utgående från invånarnas servicebehov och att vid behov ändra villkoren. Serviceproducenterna bör ha skyldighet att rapportera uppgifter som kunderna kan använda som grund när de utnyttjar sin valfrihet och gör val.

Serviceproducenternas skyldigheter kan ändå höja tröskeln särskilt för mindre serviceproducenter att anmäla sig som producenter. Skyldigheterna gallrar bort existerande företag och höjer tröskeln för små företag att ta sig in på marknaden. Problemen hänför sig särskilt till de datatekniska kraven och rapporteringsskyldigheten. Idag finns inget existerande system för rapporteringen och för att få en god bild av serviceproducenternas service kräver ett dylikt system flera år för att få grunddata som går att jämföra.

44. 15. I 9 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om de ersättningar som ska betalas till tjänsteproducenterna. 15a. Är andelen för den fasta avgiften för direktvaltjänsterna och kriterierna för fastställande av avgiften tillräckliga för att trygga tillräcklig finansiering av tjänsterna?

Vastaajien määrä: 1

45. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

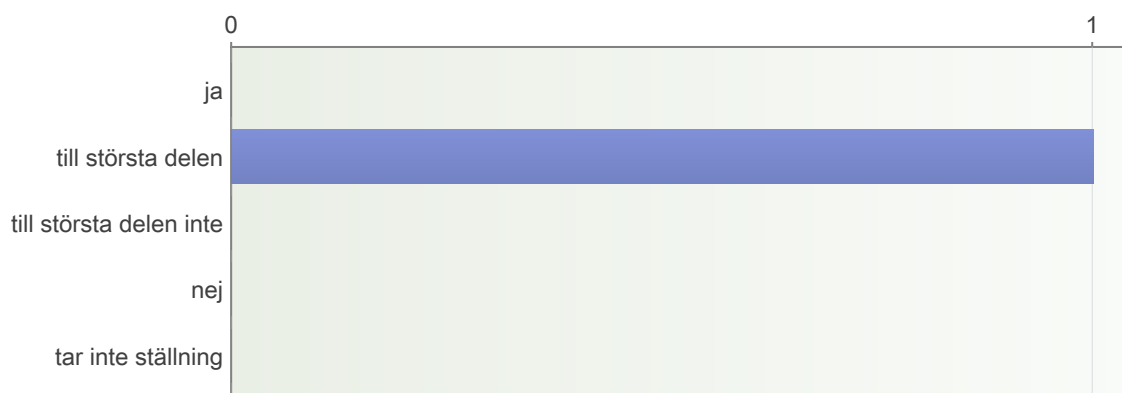
- I princip är en fast ersättning som utgår från behovsprövning en bra bestämningsgrund, men om behovskoefficienterna är bristfälliga, kan det här i praktiken uppmuntra producenterna att styra kunder som medför stora kostnader eller risk för stora kostnader till affärsverket eller någon annan producent av direktvaltjänster. En sådan bestämningsgrund kan även uppmuntra till en målgruppsinriktad kundvärvning.

Det är positivt att landskapen föreslås få provningsrätt i fråga om nivån på kapitationsfinansieringen och också delvis rätt att avvika från de nationella koefficienterna. Ett ovillkorligt krav på att direktvaltjänsterna till 4/5 ska finansieras med fasta ersättningar är inte ändamålsenligt.

För övrigt gäller det att beakta att behovskoefficienterna i det nuvarande statsandelssystemet har utarbetats för en standardisering av alla social- och hälsovårdskostnader. Således är de inte de bästa möjliga koefficienterna för ersättning av kostnader för social- och hälsovård på basnivå.

46. 15b. Är bestämmelserna om de övriga ersättningarna ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

47. Fritt formulerade kommentarer.

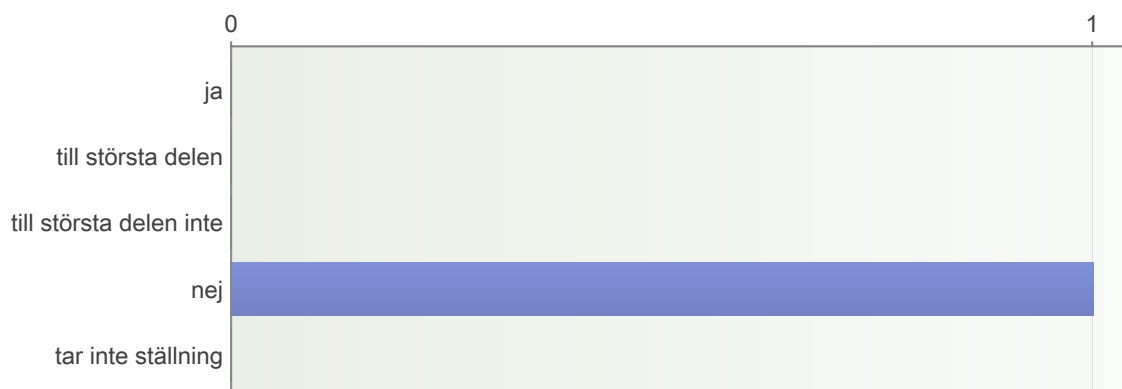
Vastaajien määrä: 1

- Landskapets möjlighet att i enlighet med 56 § avtala om andra ersättningar till en serviceproducent är värd att stödja och kan öka invånarnas regionala jämlikhet samt minska regionala skillnader i välfärd och hälsa.

De incitamentbaserade ersättningarna borde användas för att skapa ekonomiska incitament till värdebaserad vård, kvalitativa vårdutfall, samarbete mellan grundnivån och specialnivån och samarbete mellan offentliga och privata i olika delar av servicekedjorna. För det här ändamålet borde staten tillsätta utvecklingsprojekt och utveckla verktyg för informationsstyrning och kunskapsutveckling av hur incitamentbaserade ersättningar fungerar.

48. 16. I 11 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om lagens ikraftträdande. Är övergångsbestämmelserna enligt 71 § ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

49. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det bör reserveras en tillräckligt lång övergångsperiod för införandet av valfriheten. Om marknaderna öppnas för både direktval av social- och hälsocentraler och mun- och tandvårdsenheter samtidigt som kundsedlarna och de personliga budgetarna tas i bruk 1.1.2019 är risken stor att det kan bli avbrott i tjänsterna.

I lagutkastet föreskrivs det om en indelning i två olika faser men de facto anges ingen indelning i faser i bestämmelserna om ikraftträdandet. Lagens övergångsbestämmelser och motiveringen till dem är sinsemellan motstridiga. Övergångsperioden till 31.12.2020 för bildandet av landskapsbolagen är ingen verklig övergångsperiod, om de privata social- och hälsocentralerna och mun- och tandvårdsenheterna inleder sin verksamhet redan 1.1.2019.

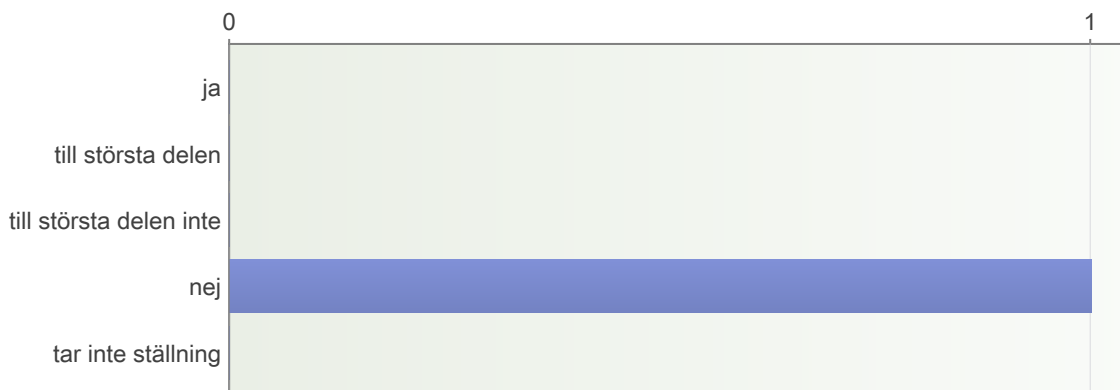
Korsnäs kommun anser det vara motiverat att valfrihetsmodellen tas i bruk stegvis och samtidigt i hela landet i fråga om både den privata och den offentliga produktionen. För att det ska ske på ett kontrollerat sätt bör valfriheten och den bolagisering av produktionen som valfriheten förutsätter genomföras i första skedet som pilotförsök för att sedan stegvis utvidgas om erfarenheterna är goda. Under övergångsperioden kan man skaffa erfarenheter av en större valfrihet genom att utvidga användningen av servicesedlar och genom pilotförsök med personliga budgetar. På så sätt skulle det finnas tid ända till slutet av år 2022 att organisera verksamheten i bolagsform. Då finns också tid att se över hur personalen övergår till landskap/bolag och hur deras anställning och löneförmåner ska tryggas i processen.

En planering av behövliga förändringar i informationssystemen kan inledas först när detaljerna kring verksamheten har klarnat i lagstiftningen. För att förändringarna i informationssystemen ska kunna genomföras på ett kontrollerat sätt krävs det en tydlig ansvarsfördelning och en tillräcklig tidtabell. Erfarenheterna visar att verkställighet och ibrukttagande av omfattande informationslösningar förutsätter en övergångsperiod på tre till fem år.

Om lagen träder i kraft inom den angivna tiden, borde landskapen redan år 2018 vidta betydande beredningsåtgärder i anknytning till valfriheten. Sådana åtgärder är bland annat mottagande av anmälan som producent av direktvalstjänster minst sex månader innan lagen träder i kraft, och kunderna borde få information om valfriheten två månader innan lagen träder i kraft. Även avtalen med serviceproducenterna och därigenom också kriterierna för godkännande samt prissättningsgrunderna borde vara fastslagna åtminstone ett halvt år innan lagen träder i kraft. Dessutom borde man utarbeta kriterierna för kundsedlarna och särskilt de personliga budgetarna, fatta beslut om de tjänster där kundsedlar ska tas i bruk och sörja för betalningssystemen m.m., om modellerna skulle tas i bruk genast vid årsskiftet 2018/2019. Tidtabellen är inte hållbar.

50. 17. Ger lagförslaget landskapen tillräckliga förutsättningar att uppfylla organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

51. Fritt formulerade kommentarer.

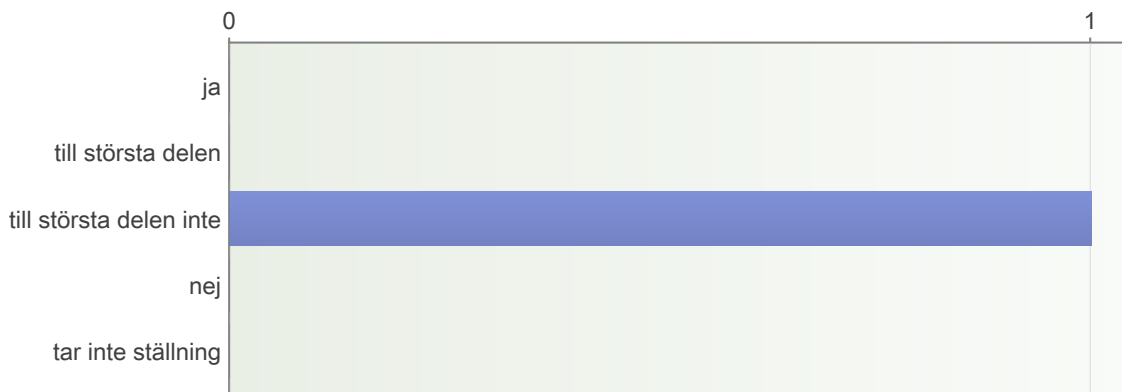
Vastaajien määrä: 1

- Valfrihetslagstiftningen minskar landskapens möjlighet att utöva makt i anknytning till organiseringsansvaret och att uppfylla sitt organiseringsansvar. Bemyndigandena att utfärda förordningar enligt 9 kap. är oändamålsenliga och strider mot landskapens självstyrelse och organiseringsansvar. Det skulle innebära att det senare genom förordningar skulle bli möjligt att införa detaljerade bestämmelser om de ersättningar som betalas till producenterna av direktvalstjänster och att det också skulle bli möjligt att fatta beslut om ersättningsgrunderna i enskilda landskap.

Landskapets stora ansvar gentemot personal som överförs från landskapets alla kommuner och samkommuner förefaller helt oklart i modellen. Hur ska personalens anställningar tryggas om servicen plötsligt övertas av bolag? Hur ska klienter överföras om bolag avslutar verksamhet? Om ett privat bolag avslutar sin verksamhet på grund av dålig lönsamhet, hur ska landskapet kunna ha beredskap att ta emot klienter med kort varsel om personalen inte längre finns för den uppgiften. Vad händer med personalens löneförmåner om man växlar mellan offentlig anställning till privat och kanske ännu tillbaka till offentlig verksamhet? Överföringar mellan privat och offentlig anställning påverkar både löneförmåner och pensioner.

52. 18. Ger lagförslaget tillräckliga förutsättningar för skapande av en marknad för social- och hälsojänster?

Vastaajien määrä: 1

53. Fritt formulerade kommentarer.

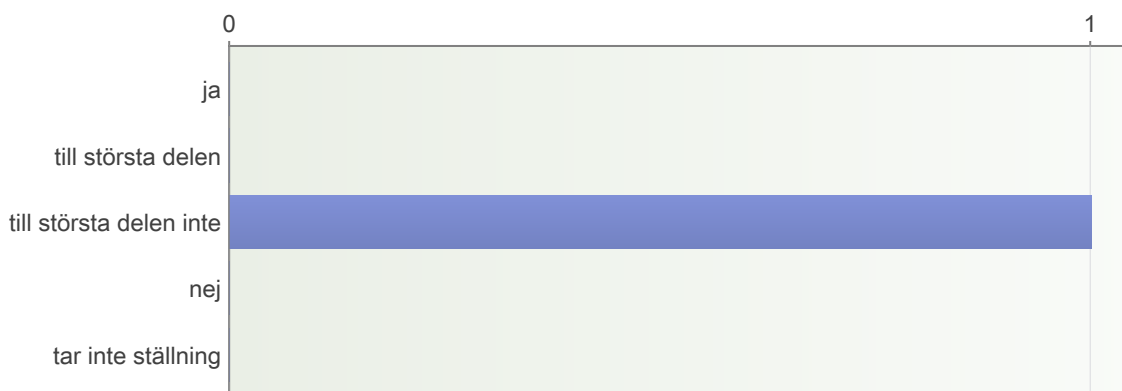
Vastaajien määrä: 1

- Lagen öppnar marknaderna på ett alldeles nytt sätt. För närvarande köper kommunerna slutprodukter inom social- och hälsovården för cirka 2,8 miljarder euro per år, men enligt lagförslaget skulle valfrihetsmarknaden uppgå till cirka 8 miljarder euro per år.

Hur marknaden slutligen utformas beror på de villkor som ställs på serviceproducenterna och på producentersättningarna. Det är sannolikt att det skulle uppstå en marknad för hälsovården i stora stadscentrum, men inte i glesbygdsområdena. Däremot kan det i och med de personliga budgetarna uppstå en marknad för social service också i glesbygder. En risk är att social- och hälsovårdsmarknaden koncentreras i och med företagsförvärv. De krav som ställs på producenterna gallrar ut små företag särskilt som producenter av direktvalstjänster.

54. 18b. Ger lagförslaget de små aktörerna tillräckliga förutsättningar för verksamhet på marknaden för social- och hälso-tjänster?

Vastaajien määrä: 1

55. Om inte, hur borde lagförslaget ändras?

Vastaajien määrä: 1

- Genom att ge kommunerna möjlighet att vara serviceproducent kunde en god servicetillgång garanteras främst på glesbygdsområden. Genom att bilda skilda kommunala affärsverk för produktionen kan produktionen göras jämförbar med annan produktion och till och med på sikt ge möjlighet till olika Kooperation, andelslag eller aktiebolag där personalen också kunde vara ägare av sin arbetsplats. I hela reformlagstiftningen har man behandlat personalen som en grå massa, man borde istället ge även personalen möjlighet att äga sin arbetsplats för att öka incentiven till en effektiv och flexibel serviceproduktion.

56. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I början deltar antagligen mindre aktörer särskilt i tjänster som tillhandahålls genom personliga budgetar och betalsedlar, om betalsedeltjänsterna också omfattar social service. Det är ändå sannolikt att marknaden i framtiden på grund av skalfördelar och fusioner koncentreras till de största producentorganisationerna. Särskilt för mindre aktörer är kravet på att aktörerna ska ansluta sig till informationssystemtjänsterna samt de många rapporteringsskyldigheterna en tröskel för att komma in på marknaden – särskilt om producenterna inte kan utnyttja landskapens gemensamma informationssystem.

57. 19. Hur inverkar kundens ökade möjligheter att välja tjänsteproducent och därigenom påverka sina tjänster på den vård kunden får?

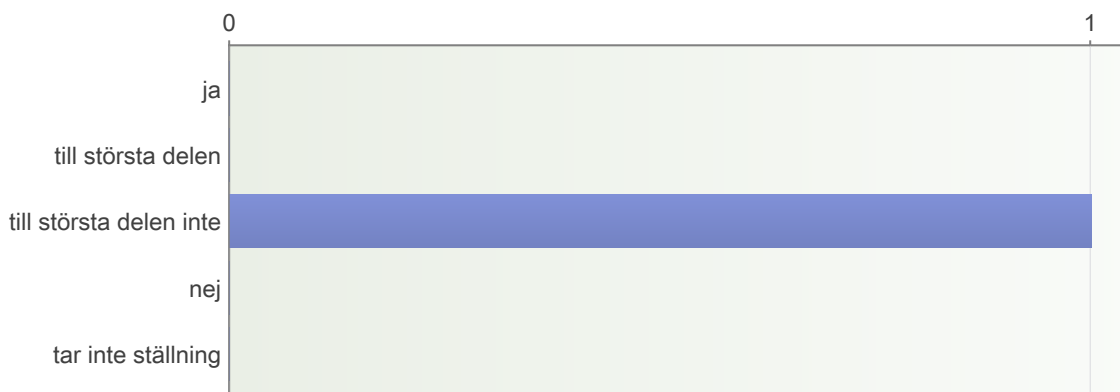
Vastaajien määrä: 1

- I bästa fall förbättrar valfriheten och en ökad konkurrens om kunderna att tjänsternas kvalitet förbättras. Reformen torde särskilt öka efterfrågan på hälsovårdstjänster och en ökad efterfrågan kan också rikta sig på ett sätt som är oändamålsenligt med tanke på reformens mål. Det är ändå svårt att bedöma hur reformen slutligen påverkar kundernas val eftersom till exempel reklam och marknadsföring styr konsumenternas val. Risker är att förbättringarna styrs till klienter med hög betalningsförmåga och reformen kommer då att öka skillnaderna i samhället istället för att utjämna dem.

Av dessa orsaker skulle det vara viktigt att prova de nya valfrihetsformer som föreslagits och att utnyttja resultaten av de försök som nu pågår innan reformen verkställs på bred bas.

58. 20. Är lagen ändamålsenlig med tanke på tandvård?

Vastaajien määrä: 1

59. Fritt formulerade kommentarer.

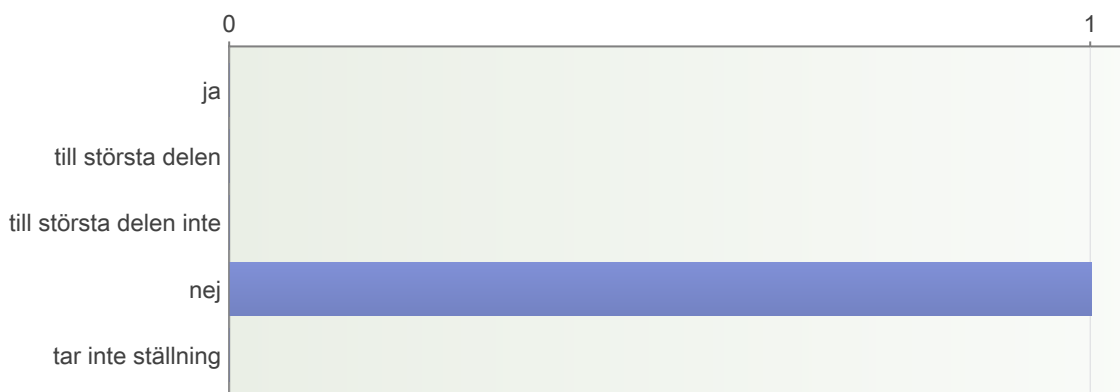
Vastaajien määrä: 1

- För kunden är det positivt att tillgången till mun- och tandvården förbättras när den blir en direktvalstjänst. Det är ändå uppenbart att tjänsterna kommer att koncentreras efter område och så till vida förbättrar reformen åtminstone inte den regionala jämlikheten.

Systemändringen medför en stor risk för ökade kostnader då kunderna får rätt att välja en privat serviceproducent mot samma klientavgift som inom den offentliga hälsovården. Tillgången till mun- och tandvård förmodas bli bättre, vilket i sin tur förväntas medföra större efterfrågan. Det här kan medföra tilläggskostnader utöver de tilläggskostnader som ovan nämnda övergång från det privata till det offentliga förväntas medföra. Det centrala är för vilket kapitationspris serviceproducenterna är villiga att ta på sig ansvaret för kundernas mun- och tandvård för ett år.

60. 21. Anser ni att bedömningen av reformens konsekvenser är korrekt och tillräcklig?

Vastaajien määrä: 1

61. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I konsekvensbedömningen har man på ett bra sätt lyft fram valfrihetslagstiftningens positiva effekter och risker. Det faktum att beredningen är halvfärdig och de ändringar som gjorts i slutskedet innebär ändå att konsekvensbedömningen är bristfällig.

De viktigaste positiva effekterna uppnås som ett resultat av förhållandevis långa händelsekedjor som framskrider i en positiv riktning. En del av effekterna styrs inte bara av lagstiftningen utan också av de beslut som fattas i landskapen och utifrån vilka producenterna fattar egna beslut om vilka tjänster de erbjuder. Kunderna har valmöjligheter först när det finns tjänster att välja mellan. Det finns alltså stora problem med konsekvensbedömningen och därför skulle en verklig konsekvensbedömning förutsätta försök där olika valfrihetsmekanismer kunde testas under verkliga förhållanden.

Korsnäs kommun vill också fästa uppmärksamhet vid att konsekvensbedömningarna i utkastet till regeringens proposition starkt ifrågasätter att den föreslagna valfrihetsmodellen skulle göra det möjligt att uppnå de mål för integrering, ekonomi och jämlikhet som ställts på vårdreformen.

62. 22. Hur bedömer ni att reformen påverkar er bakgrundsorganisationer eller era medlemsorganisationers ställning?

Vastaaajien määrä: 1

- Vård- och landskapsreformen och den anknytande valfrihetslagstiftningen hör till de största förvaltnings- och verksamhetsreformer som genomförts i Finland. De förändrar kommunernas roll i det finländska samhället på ett oåterkalleligt sätt. Allra mest påverkas kommunerna och samkommunerna av bolagiseringskyldigheten.

Reformen berör en aldrig tidigare skådad mängd klienter och anställda. Klienterna är i många fall helt beroende av daglig service från kommunerna idag. Det är av avgörande betydelse för reformens genomförande att kommunerna kan smidigt överföra sin kunskapsbas om serviceproduktionen vidare. De anställda bör få en rimligt tid på sig och en personlig plan för överföringen från kommunal anställning till landskapsanställning, både vad det gäller löneförmåner som pensionsförmåner. Den personliga planen bör sedan alltid uppgöras förrän den anställda berörs av bolagisering.

Valfrihetslagstiftningen innebär att landskapen blir tvungna att bolagisera en stor del av sin verksamhet (30–40 procent). Landskapens självstyrelse minskar ytterligare om landskapen i enlighet med propositionen åläggs att ordna en betydande del av sina tjänster genom att anlita vissa valfrihetsinstrument.

63. 23. Övriga fritt formulerade kommentarer om utkastet till regeringsproposition.

Ei vastauksia.

64. 24. Specificerade förslag till lagändringar.

Vastaaajien määrä: 1

- Korsnäs kommun förhåller sig kritiskt till att valfriheten skulle genomföras enligt förslaget. Om lagberedningen trots allt fortsätter utifrån detta lagutkast, föreslår Korsnäs kommun följande ändringar i lagparagraferna:

15 § Direktvalstjänster. Termen undersökning och behandling av sjukdomar på allmänläkarnivå i 2 mom. 1 c-punkten bör klarläggas ur både kundernas och de sakkunnigas perspektiv: vart ska en kund vända sig om det är fråga om en sällsynt sjukdom på allmänläkarnivå?

Begreppet service som tillhandahålls hemma bör klarläggas: är en producent av direktvalstjänster skyldig att producera tjänster som tillhandahålls hemma och gäller skyldigheten också klienter på serviceboende med heldygnsomsorg?

17 § 1 mom. Bestämmelsen om betalsedel: en producent av direktvalstjänster ska ge kunden en betalsedel föreslås ändras till kan ge en betalsedel.

Kundsedelns incitamentsbaserade ersättning är oklar och borde specificeras. Vad betyder: "Indikatorerna och grunderna för den incitamentsbaserade ersättningen ska ställas högre än standarden enligt lagstiftningen och vedertagen praxis."

19 § Val av verksamhetsställe på basnivå och 20 § Val av verksamhetsställe på specialnivå. Paragraferna bör förtydligas: gränsen mellan affärsverk och affärsverk på basnivå är oklar. Termen verksamhetsställe på specialnivå i 20 § bör definieras, detsamma gäller affärsverk på basnivå versus direktvalstjänster.

Enligt 21 § i lagutkastet är landskapen skyldiga att i tillräcklig utsträckning använda kundsedlar för att säkerställa att kundens valfrihet förverkligas i fråga om andra än direktvalstjänster. Enligt detaljmotiveringen ska kundsedlarnas andel av de totala kostnaderna för dessa tjänster vara minst 15 procent. Med tanke på de

olika förhållanden som råder i landskapen är det obefogat att bestämma en fast miniminivå. Korsnäs kommun föreslår att miniminivån slopas.

22 och 24 §: Det är oklart hur förpliktande den personliga budgeten och kundsedeln är. Till exempel i en situation där landskapet har beslutat att ta i bruk en kundsedel för klienter på serviceboende med heldygnsvård ska klienten erbjudas en kundsedel med stöd av 22 § 2 mom. Sannolikt skulle klienten ändå också vara berättigad till en personlig budget enligt 26 § 1 mom.

I motiveringen till den personliga budgeten sägs det att det inte uppkommer något avtal mellan kunderna och tjänsteproducenten och att kunderna när de anlitar tjänsterna inte är i konsumentställning. Detta bör förtydligas eftersom en servicehändelse oundvikligen innebär någon form av avtal mellan kunden och serviceproducenten.

Det bör tydligt framgå antingen av 15 eller 40 § att ett landskaps affärsverk under vissa förutsättningar kan producera samma tjänster på basnivå som de som ingår i direktvalstjänsterna. En strikt tolkning av bestämmelsen skulle leda till oskäliga situationer: det bör exempelvis vara möjligt att ge en person med svår diabetes specialiserad sjukvård vid ett affärsverk även om kunden på grund av samma sjukdom eller någon annan sjukdom skulle behöva direktvalstjänster på basnivå. Om detta inte är möjligt, skulle patientens vård som helhet splittras på ett oändamålsenligt sätt, vilket skulle vara skadligt för patienten och öka totalkostnaderna.

I 47 § är serviceproducentens ansvar för tjänsten oklart – vem är ansvarig för kostnaderna för att sköta vårdkomplikationer och liknande då tjänsten tillhandahålls mot en betalsedel som beviljats av en social- och hälsocentral: producenten av betalsedeltjänsten eller det bolag för vars räkning tjänsten produceras?

Enligt 51 § 5 mom. kan ett landskap utifrån nationella behovsfaktorer fastställa särskilda fasta ersättningar för vissa kundkategorier. Det framgår varken av paragrafen eller av motiveringen vad lagstiftaren avser med de nationella behovsfaktorerna. Avgränsningen bör slopas och landskapen bör få bestämma de kundgrupper som får särskilda fasta ersättningar. Momentet står delvis i strid med 51 § 3 mom. där det föreskrivs att man måste följa nationella kriterier och 5 mom. där det står att det är möjligt att avvika från kriterierna.

Om en kund är studerande, kunde också detta vara ett element att beakta i kapitationsfinansieringen. Producenter av direktvalstjänster borde få lägre finansiering särskilt för studerande som valt SHVS som sin tjänsteproducent.

För elever och studerande kunde kapitationen för mun- och tandvården vara avsevärt mycket lägre, eftersom de anlitar skol- och studerandehälsovårdstjänsten.

61 § Folkpensionsanstaltens uppgifter vid utbetalning av ersättningar och 66 § Informationshanteringstjänster för valfriheten. Denna helhet kräver stora satsningar på en fortsatt beredning och att de olika verkställighetsalternativen och ansvarsfördelningen specificeras. Här bör också beaktas de möjligheter som informationssystemen för servicesedlar och köpta tjänster erbjuder särskilt för tillämpningen av kundsedlar och personliga budgetar. De existerande informationssystemen för servicesedlar möjliggör en snabb övergång till de funktioner som kundsedlar och personliga budgetar förutsätter. Därför föreslås FPA:s roll vid utbetalningen (61 §) specificeras så att rollen till en början endast skulle gälla direktvalstjänster.

De riksomfattande informationshanteringstjänsterna för valfriheten enligt 66 § föreslås begränsas till endast en tjänst för kundval och en informationstjänst för valfrihet enligt 1–2 mom. Det skulle vara ändamålsenligare om landskapen hade ansvaret för de övriga uppgifterna. Landskapen kunde utnyttja de informationssystem som redan är i bruk för att utföra dessa uppgifter. Att skapa och ta i bruk helt nya riksomfattande informationshanteringstjänster skulle inom den tidtabell som förutsätts för genomförandet varken vara motiverat

eller ens möjligt.

Ikraftträdandet: enligt 71 § skulle lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården upphävas när valfrihetslagen träder i kraft. Servicesedlarna är vanliga inom småbarnspedagogiken. Det framgår inte av paragrafen om det är meningen att servicesedlarna slopas också för småbarnspedagogikens vidkommande.

Övergångsbestämmelsen i 72 § är oklar. Produktionen av direktvalstjänster under övergångsperioden måste klarläggas. Inleds valfriheten i fråga om direktvalstjänster genast 1.1.2019, och kan landskap i form av affärsverk fungera som producenter av direktvalstjänster under lagens övergångsperiod år 2019 och 2020?

Korsnäs kommun föreslår att man bereder en separat försökslag som stöd för en gradvis ökning av valfriheten. Det kunde ställas upp mål för en ökad valfrihet i lagstiftningen. Dessutom föreslår Korsnäs kommun att lagstiftningen om servicesedlar fortsättningsvis skulle vara i kraft och att praxisen med servicesedlar skulle utvecklas. Utifrån erfarenheterna kunde man sedan utvärdera behovet av en bestående lagstiftning.

I den fortsatta beredningen finns det också skäl att utreda om det är ändamålsenligt att barn- och mödrarådgivningen i enlighet med det som föreslås i propositionen skulle höra till direktvalstjänsterna.